

**การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ**

MANAGING EDUCATION TO IMPROVE QUALITY OF LIFE BASED ON
ENVIRONMENTALLY – FRIENDLY APPROACHES OF LEARNING ENCOURAGEMENT CENTER

บวรศักดิ์ ชุตินทราศรี¹, ศักดิ์ชัย นิรุณหวิ, โกศล มีคุณ และวิภาภรณ์ ภูวัฒน์กุล

Borwornsak Chutintharasri, Sakchai Nirunthawee, Kosol Meekun, and Vipaporn Poovatanakul

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

College of Management University of Phayao

Email: educateoriginal@gmail.com¹

Received 2 June 2024; Revised 14 April 2025; Accepted 29 April 2025.

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมของโลกส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งประเทศไทยได้รองรับความท้าทายดังกล่าวด้วยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) โดยมีเป้าหมายคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” และด้วยยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล ซึ่งขับเคลื่อนด้วยแผนระดับรองลงมา เช่น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (18) ประเด็น การเติบโตอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นต้น แต่ในขณะที่นโยบายของการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ยังไม่มีการกำหนดรูปแบบการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดให้มีการขับเคลื่อนในระดับนโยบายและถ่ายทอดไปถึงหน่วยปฏิบัติหรือสถานศึกษาเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

บทความนี้ ได้นำเสนอแนวทางการนำนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันตั้งแต่ต้นนโยบายระดับชาติ นโยบายของหน่วยงานส่วนกลางไปสู่หน่วยปฏิบัติ โดยประมวลจากเอกสารทางวิชาการตลอดจนงานวิจัยเกิดเป็นองค์ความรู้และข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภออย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถวัดผลผลลัพธ์ในเชิงพื้นที่ตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศ ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถ

สนับสนุนการบรรลุค่าเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาชาติดังกล่าวข้างต้น

คำสำคัญ : การจัดการศึกษา, คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ

Abstract

Changes and environment that directly and indirectly affect people's lives. Thailand has responded to this challenge with the National Strategy 2018 - 2037. The goal is “a stable country, happy people, a continuously developing economy, a just society, and a sustainable natural resource base.” And with the national strategy for creating growth on quality of life that is friendly to the environment, there are important development goals to lead to the achievement of sustainable development goals in all dimensions, including social, economic, environmental and governance dimensions. And with The Strategy on Eco-Friendly Development and Growth, there are important development goals to lead to the achievement of sustainable development goals in all dimensions, including social, economic, environmental and governance dimensions. Which is driven by secondary plans such as the Master Plan under the National Strategy (18) Issues: Sustainable Growth, 13th National Economic and Social Development Plan (2023 - 2027). While the policy of education management to enhance the quality of life that is friendly to the environment under the National Education Plan (2017 - 2036). There is no concrete form of implementation yet. Therefore, it is very important to determine the implementation at the policy level and transfer it to the operating units or educational institutions so that it can be implemented effectively.

This article presents an approach to implementing a managing education to improve quality of life based on environmentally – friendly which is linked and consistent from national policies, central agency policies to operational units, by compiling academic documents and research to create knowledge and recommendations for driving the Learning Encouragement Center In a tangible way that can measure the results in the area from the district, province, region and national level under the scope of authority of Department of Learning Encouragement that can support the achievement of the target values of Master Plan under the National Strategy, National Economic and Social Development Plan and National Education Plan.

Keywords: Educational Management; Environmentally Friendly Quality of Life; District Learning Promotion Center

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2565 สถานการณ์และการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมระดับโลกและภูมิภาค ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซมีเทน และก๊าซไนตรัสออกไซด์คิดเป็นร้อยละ 149 262 และ 124 เทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2393 - 2443) ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยอุณหภูมิโลกมีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น 1.15 ± 0.13 องศาเซลเซียส ส่งผลทำให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น 10 มิลลิเมตร เกิดไฟป่าบ่อยและรุนแรงมากขึ้นทั่วโลก เกิดภาวะแห้งแล้งและคลื่นความร้อนในหลายพื้นที่ มีเหตุการณ์น้ำท่วม คลื่นความร้อนและดินโคลนถล่ม อันเนื่องมาจากฝนตกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขณะที่ทรัพยากรป่าไม้โลกมีแนวโน้มลดลงจากการขยายตัวของพื้นที่เกษตรกรรม ความหลากหลายทางชีวภาพได้รับผลกระทบจากปัจจัยทางสภาพภูมิอากาศทั่วโลก ด้านความร่วมมือของประเทศไทยกับนานาประเทศระหว่าง พ.ศ. 2565 - 2566 ได้มีการกำหนดเป้าหมายเพิ่มสัดส่วนพลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ภายใน พ.ศ. 2580 ผลักดันและขับเคลื่อนแหล่งทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก ปรับปรุงยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทย ร่างกฎหมายเพื่อกำหนดให้มีการควบคุมกระบวนการผลิตที่มีการใช้ปรอทหรือสารประกอบปรอทเสนอปรับลดบัญชีสัตว์ป่าบางชนิด จัดทำแผนปฏิบัติการความร่วมมือในการต่อต้านการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศที่ผิดกฎหมายของประเทศ เป็นต้น (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2023) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาจึงเป็นสิ่งจำเป็นให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21 โดยเป็นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติในการดำรงชีวิต (Office of the Education Council, 2019)

แนวคิดเกี่ยวกับการนโยบายไปปฏิบัติ

การนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการจัดการกับแบบแผนการนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยตรงตามอาณัติของนโยบาย โดยยอมรับต่อข้อกำหนดที่เกิดขึ้นจากการที่ได้มีการตัดสินใจไปก่อนแล้ว นั่นคือ การนโยบายไปปฏิบัติจะเริ่มเกิดขึ้นภายหลังที่มีการตัดสินใจยอมรับวิธีปฏิบัติเฉพาะเรื่องนั้นไปแล้ว (Quade, 1982) หรือเป็นการนำชุดการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแผนการทำงานที่มุ่งส่งผลไปยังผู้ที่ตั้งใจจะให้ได้รับประโยชน์จากนโยบายเป็นการเฉพาะและเป็นการปฏิบัติในภาคสนาม (Ernest R. Alexander, 1985) อนุกรมของกิจกรรมและการตัดสินใจที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดขึ้นจากการแปลงข้อความนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยการกระตุ้นการทำให้ข้อความนโยบายชัดเจนและการมีความคิดริเริ่ม การแสดงเจตนาจะช่วยให้การนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผล (Putt and Springer, 1989) ดังนั้นผู้มีหน้าที่ตัดสินใจนโยบายหรือกำหนดนโยบายควรตัดสินใจเลือกนโยบายที่มีความเป็นไปได้สูง และหน่วยงานที่นโยบายไปปฏิบัติก็ต้องมีสมรรถนะองค์การสูงเพื่อเป็น

หลักประกันว่านโยบายที่นำไปปฏิบัติจะบรรลุผลสำเร็จ (Kenaphoom S., 2019) ซึ่งสรุปได้เป็น 4 มิติ ดังนี้

1. มิติหลักการพื้นฐานการปฏิบัติ : การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการแปลงแนวทางและเป้าหมายของนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง โดยเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการจัดการและประสานงานระหว่างหน่วยงาน บุคลากร และทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการนี้เปรียบเสมือนห่วงโซ่ของเหตุและผล ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบาย การปฏิบัติงานจะอยู่ในรูปแบบของแผนงานที่ถูกกำหนดไว้ เพื่อให้สามารถส่งผลโดยตรงไปยังกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากนโยบาย นอกจากนี้ การนำนโยบายไปใช้จริงยังเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ต้องอาศัยการตัดสินใจและการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความสามารถในการรวบรวมทรัพยากร บริหารจัดการ และกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความเข้าใจในศักยภาพขององค์กร ความสามารถของบุคลากร และการจัดการปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. มิติการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลหรือองค์กร : เป็นกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายตั้งแต่ต้น โดยองค์กรที่รับผิดชอบจะต้องสามารถจัดการและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหาร รวมถึงกลไกสำคัญต่างๆ ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางและเป้าหมายของนโยบายที่กำหนด นอกจากนี้ ยังเป็นกระบวนการที่ศึกษาถึงความสามารถขององค์กร บุคลากร และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับนโยบายว่ามีศักยภาพเพียงพอในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของนโยบายหรือไม่ และสามารถปรับตัวให้ตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดขึ้นในกระบวนการปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด

3. มิติกระบวนการดำเนินการกิจ : การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการทางกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มพยายามผลักดันเป้าหมายของตนเองให้สำเร็จ โดยเป้าหมายเหล่านี้อาจสอดคล้องหรือขัดแย้งกับเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้ กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการจัดการแนวทางปฏิบัติที่มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงตามที่ระบุไว้ในนโยบาย โดยยึดตามเงื่อนไขและข้อกำหนดที่ได้รับการตัดสินใจมาก่อนหน้านี้ การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเริ่มต้นขึ้นหลังจากที่มีการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติแล้ว และเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง แต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงกันตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังเป็นการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายที่วางไว้ โดยบุคคลกลุ่มบุคคล หรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต้องนำทรัพยากรและปัจจัยทางการบริหารมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าประสงค์ของนโยบายที่กำหนด

4. มิติของการดำเนินกิจกรรม : การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการแปลงนโยบายไปสู่แผนงานหรือโครงการเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม

นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยมีการจำแนกแผนออกเป็น 3 ระดับ ตามนโยบายของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 โดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1 ซึ่งใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล โดยในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัตินั้นจะดำเนินการผ่านการถ้อยระดับเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ชาติสู่แผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในปี พ.ศ. 2580 ได้อย่างเป็นรูปธรรม (Office of the National Economics and Social Development Council, 2022) และเป็นแนวทางและขั้นตอนในการแปลงโดยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม แก่ส่วนราชการและภาคีการพัฒนาในจังหวัด Busarakam(W., and Rasisvai P., 2019)

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ฉบับแรกของประเทศไทยที่ถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต ซึ่งจะต้องมีการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้การกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนจะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน (Chandarasorn V., 2019)

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้น้อมนำศาสตร์ของพระราชสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึดหลัก 3 ประการคือ “มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” มาเป็นหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติควบคู่กับการผลักดันดำเนินการเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2580 โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน ไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดหลักของแผน คือ เติบโต สมดุล ยั่งยืน (Royal Thai Government Gazette, 2018)

การเติบโตอย่างยั่งยืนเป็นประเด็นภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติซึ่งเป็นแผนระดับ 2 มี 5 แผนย่อย (Office of the National Economics and Social Development Council, 2018) ดังนี้

1) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด โดยเฉพาะสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ ด้วยการดำเนินการปราบปรามและป้องกันการบุกรุกทำลายเพื่อปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้ บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้บนพื้นฐานให้คนและชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้กลับมามีสภาพที่สมบูรณ์ รวมไปถึงการสร้างกลไกเพื่อการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิดอย่างยั่งยืนภายใต้การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียม รวมทั้งรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล ปรับปรุงฟื้นฟูและสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่สำคัญ ได้แก่ ขยะทะเลและมลพิษอื่น ๆ ที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ รักษาแนวปะการังที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว รักษาป่าชายเลนที่สำคัญต่อการดูดซับก๊าซเรือนกระจก รักษาแหล่งหญ้าทะเลที่สำคัญต่อประมงและสัตว์ทะเลหายาก จัดให้มีพื้นที่คุ้มครองทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ควบคุมและยกเลิกเครื่องมือประมงแบบทำลายล้าง ประกอบกับการดูแลที่มีประสิทธิภาพโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ พัฒนากลไกคุ้มครองสัตว์ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ การท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ที่มีมาตรฐานระดับสากล

3) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้มีความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศในระยะยาวที่สอดคล้องกับการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาระบบการรายงานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจกที่ครอบคลุมทุกสาขา โดยมีความเชื่อมโยงของเครือข่ายข้อมูลในทุกภาคส่วน

4) การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของประเทศตามมาตรฐานสากล และมีการบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อม เช่น ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพกับทุกภาคส่วนอย่างเคร่งครัด การพัฒนามาตรฐานและระบบจัดการมลพิษกำเนิดใหม่ พร้อมทั้งขจัดมลพิษและแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากโครงการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อลดมลพิษและผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางด้วยเป้าหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

5) การยกระดับกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย พัฒนาเครื่องมือ กลไกและระบบยุติธรรมและระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม จัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ (Office of the National Economics and Social Development Council, 2022)

1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันพื้นฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร

2. การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับที่ 1 การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” ระดับที่ 2 การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” และระดับที่ 3 การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน”

3. เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม

4. การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การให้บริการ และการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

หมายเหตุที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 จำนวน 4 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 1) การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ที่มุ่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้นด้วยการใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เป้าหมายที่ 3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม เพื่อการสร้างโอกาสและการกระจายรายได้สู่ชุมชน เป้าหมายที่ 4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และเป้าหมายที่ 5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ โดยเฉพาะประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (Office of Education Council, 2017) ซึ่งเป็นแผนระดับ 3 ถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้รากฐานของสังคมส่งผลให้ทุกประเทศต้องเร่งศึกษา เรียนรู้และปรับตัวให้พร้อมเผชิญกับสภาพวิกฤตด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ทั้งจากการผันแปรของธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์พร้อมทั้งเร่งปลูกฝังเจตคติและความตระหนักในการพัฒนาหรือเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน ปลูกจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการกระทำ มีคุณธรรม จริยธรรมและน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ซึ่งพบว่าได้มีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า 1) บริบทของประเทศไทยยังคงพบประเด็นปัญหาทางด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในหลายๆ ด้าน จึงเป็นความท้าทายที่จะ

สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างไร 2) แนวทางการให้การศึกษาและสร้างความตระหนักเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้เรียนและชุมชนในพื้นที่อำเภอบางระกา จังหวัดพิษณุโลก เป็นกระบวนการที่เป็นวงจร 11 กิจกรรม 3) ผลการใช้รูปแบบทำให้ครูมีบทเรียนพัฒนานักเรียนให้เกิดความตระหนัก นักเรียนและชุมชนมีความตระหนักเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ นักเรียนมีสมรรถนะการเป็นพลโลกที่ดี 4) แนวทางการให้การศึกษา ควรบูรณาการกับการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ควรครอบคลุมการเรียนรู้ใน 3 มิติ คือ Learning ABOUT - IN - FOR Environment เชื่อมโยงเป็นองค์ความรู้ในลักษณะบูรณาการ (Kaewurai W., 2020)

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กำหนดเป้าหมาย ดังนี้

1. คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู/บุคลากรทางการศึกษา ได้รับการอบรมพัฒนาในเรื่องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักในสำคัญของการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความมีคุณธรรม จริยธรรม และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น และสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น โดยได้มีการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนซึ่งผลการวิจัย พบว่า แนวคิด หลักการ และการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน มีองค์ประกอบที่สำคัญด้วย 6 ด้าน คือ 1) นโยบาย การบริหารจัดการ 2) หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาครู 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน 5) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และ 6) การมีส่วนร่วม (Somsombut R., 2020)

2. หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษา/สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น และสื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เป็นต้น ซึ่งได้มีการศึกษาวิจัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ โดยได้ทำการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความสามารถในการบริหารจัดการขยะอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้การคิดเชิงออกแบบ พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรและประเมินคุณภาพหลักสูตรส่งเสริมความสามารถในการบริหารจัดการขยะอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้การคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา 4) โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร/ระยะเวลาเรียนของหลักสูตร 5) ผลการเรียนรู้ 6) การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร 7) การจัดสภาพแวดล้อม/สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและการประเมินผลของหลักสูตร และ 9) เงื่อนไขการนำหลักสูตรไปใช้ (Jongkaijak ., 2020)

3. การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในสาขาต่าง ๆ

เพิ่มขึ้น เป็นต้นโดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนสีเขียว เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship XYZ) คือ หลักในการดำเนินการและปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ทุกภาคส่วนสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปในทิศทางเดียวกัน โดยทุกการจัดทำโครงการ/การดำเนินงาน (X) ต้องสามารถบรรลุผลลัพธ์ได้อย่างน้อย 1 เป้าหมาย แผนแม่บทย่อย (Y1) รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการ/การดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว เพื่อให้การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ Z หมายถึง เป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 มิติ และเป้าหมายตามประเด็นยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ Y หมายถึง เป้าหมายของแผนระดับที่ 2 ประกอบด้วย 1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 2) แผนการปฏิรูปประเทศ 3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ 4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ X หมายถึง โครงการ/การดำเนินงาน ที่หน่วยงานของรัฐจัดทำขึ้น โดยจะต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและสามารถสนับสนุนการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม (Office of the Basic Education Commission, 2021)

จากสรุปความเชื่อมโยงของแผนในแต่ละระดับดังกล่าวมาข้างต้น ที่มีผลต่อการจัดการศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดภาพเส้นทางการนำนโยบายไปปฏิบัติจากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของหน่วยงานจัดการศึกษา สถานศึกษา สถาบันการศึกษา และส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ส่งผลสะท้อนไปยังยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ได้กำหนดไว้เป็นภาพรวมของประเทศเพื่อขยายผลไปในระดับสากล โดยจะต้องมีพื้นฐานมาจากการจัดทำแผนงานโครงการของหน่วยงานที่เป็นไปตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship XYZ)

ต้นแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างต้นแบบหรือวิธีการเกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่เห็นผลลัพธ์ได้ชัดเจนเป็นประจักษ์ในประเทศไทยและสามารถนำมาเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างให้กับศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอนำไปปรับใช้ได้ ดังนี้

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT). (2022) ได้ดำเนินการโครงการห้องเรียนสีเขียว (Green Learning Room Project) ให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการปลูกฝัง

ทัศนคติการใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ รู้คุณค่าและรักษาสິงแวดล้อมให้แก่เยาวชน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนสีเขียวและกิจกรรมนอกห้องเรียนสีเขียวจนเกิดผลในเชิงพฤติกรรมรวมทั้งขยายผลไปสู่ครอบครัวและชุมชน โดยมีองค์ประกอบได้แก่ เป็นโรงเรียนที่มีนโยบายและระบบการดำเนินงาน (การบริหารจัดการ) ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม มีการบูรณาการความรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการจัดการด้านการใช้ทรัพยากร (พลังงาน น้ำ และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ) การป้องกันและจัดการมลพิษ (น้ำ อากาศ ชยะ) รวมทั้งมีการจัดการสภาพภูมิทัศน์ และดูแลรักษาสິงแวดล้อมทั่วไป มีการขยายผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม สู่วิทยาลัย โรงเรียนใกล้เคียง และชุมชน

โรงเรียนอีโคสคูล (Eco-School) คือ โรงเรียนที่มีการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจ อันเป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติจริงและพร้อมที่จะเข้าไปมีบทบาทในการป้องกัน ฟื้นฟู รักษา และใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การพัฒนากระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) ในโรงเรียนที่ตอบสนองเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โดยที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างกลมกลืนไปกับมิติการเรียนรู้ต่าง ๆ ของนักเรียนทั้งในโรงเรียน ที่บ้าน ในชุมชนและสังคมภายนอกและที่สำคัญต้องไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับโรงเรียน ใช้หลักการจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) นโยบาย วิสัยทัศน์ และ โครงสร้างการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ “ชัดเจน” และ “เอื้อ” ต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติภายในโรงเรียนและชุมชน 2) ให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง “การเรียนรู้ เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม” “การเรียนรู้ ใน สิ่งแวดล้อม” และ “การเรียนรู้ เพื่อ สิ่งแวดล้อม” 3) มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ที่เอื้อให้นักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ ฝึกฝนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อไม่ให้ส่งผลหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมถึงการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ (Department of Environmental Quality Promotion, n.d.)

สำนักงานสีเขียว (Green Office) หรือสำนักงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยนักวิชาการจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมหาวิทยาลัยมหิดล (Department of Environmental Quality Promotion and Mahidol University, n.d.) เป็นการจัดเตรียมให้องค์การดำเนินการอย่างเป็นระบบภายใต้กรอบของการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดสมดุลของความต้อการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและการประยุกต์มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมนี้จะทำให้องค์การสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีความสำเร็จของระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นของบุคลากรในทุกระดับและทุก

หน้าที่ในองค์กร นำโดยผู้บริหารสูงสุดในองค์กร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของความรับผิดชอบของแต่ละแผนกในการกำจัดและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์กลยุทธ์ และมาตรการแข่งขันทางการตลาดเข้าไปในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วย ผู้บริหารสูงสุดอาจเป็นผู้กำหนดประสิทธิภาพของระบบโดยประยุกต์ให้เข้ากับกระบวนการทางธุรกิจ กลยุทธ์และการตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามระดับความสำคัญของธุรกิจ รวมทั้งการประยุกต์การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับทุกกระบวนการธุรกิจ

โครงการสนับสนุนกิจกรรมลดก๊าซเรือนกระจก (Low Emission Support Scheme) หรือเรียกว่าโครงการ LESS มีแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างความตระหนักให้เกิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และยกย่องผู้ทำความดีโดยการมอบใบประกาศเกียรติคุณ (Letter of Recognition: LOR) เพื่อให้ผู้ดำเนินกิจกรรมลดก๊าซเรือนกระจกได้รับการยอมรับ โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์และประเมินทางเทคนิควิชาการ และนำมาผนวกกับแนวคิดการให้การสนับสนุน (Support) จาก “ผู้ให้” ในภาคองค์กร/ธุรกิจ ไปสู่ “ผู้รับ” ในสังคม/ชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพพลังงาน 2) การพัฒนาพลังงานทดแทน 3) การจัดการของเสีย 4) การจัดการในภาคขนส่ง 5) การปลูกป่า/ต้นไม้ 6) การอนุรักษ์หรือฟื้นฟูป่า 7) การเกษตร 8) อื่นๆ ตามที่ อบก. กำหนด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถวัดผลเป็นรูปธรรม โดยสามารถวัดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้เป็นกิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (kgCO_2eq) (Greenhouse Gas Mitigation Mechanism, 2016)

บทบาทของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ หรือ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ มีสถานะเป็นสถานศึกษาทำหน้าที่ขับเคลื่อนภารกิจของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับอำเภอ ให้สอดคล้องกับแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัด ความต้องการของประชาชนและบริบทสภาพของพื้นที่ เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

การส่งเสริมการเรียนรู้ถูกพัฒนามาจากการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถจำแนกออกเป็น 6 ยุค (Department of Learning Encouragement, 2023) ได้แก่ ยุคที่ 1 พ.ศ. 2483 – 2502 ยุคการศึกษาผู้ใหญ่ ยุคที่ 2 พ.ศ. 2503 – 2519 ยุคพัฒนาสู่การศึกษานอกโรงเรียน ยุคที่ 3 พ.ศ. 2520 – 2532 ยุคการศึกษานอกโรงเรียน ยุคที่ 4 พ.ศ. 2533 – 2543 ยุคขยายการศึกษานอกโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชน ยุคที่ 5 พ.ศ. 2544 – 2562 ยุคการศึกษาตลอดชีวิต และยุคที่ 6 พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป ยุคการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยในแต่ละยุคมีจุดมุ่งหมายและจุดเน้นการดำเนินงานที่ต่างกัน มีการบริหารงานและการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันไปตามบริบทของความจำเป็นในการพัฒนาประเทศและบริบทของสังคมโลกในช่วงเวลานั้น ๆ

บทบาทของกรมส่งเสริมการเรียนรู้

กรมส่งเสริมการเรียนรู้มีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ 3 รูปแบบ (กฎหมายบังคับ) และอาจเพิ่มอีก 1 รูปแบบ ถ้ามีประกาศรัฐมนตรีกำหนดไว้ (กฎหมายเปิดช่อง) โดยทั้ง 4 รูปแบบนี้ จะต้องคำนึงถึงความหลากหลายและความต้องการของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยมีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีเป้าหมายเพื่อจัดให้มีระบบกระตุ้น ชี้นำ หรืออำนวยความสะดวกด้วยวิธีการใด ๆ ใ้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในเรื่องที่สนใจหรือตามความถนัด สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้ในเวลาใด ๆ ที่สะดวก โดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร และเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวาง รู้เท่าทันพัฒนาการของโลกอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นำความรู้ไปเติมเต็มชีวิตให้แก่ตนเองหรือเกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสมด้วยก็ได้ ซึ่งมีแนวทางดำเนินการต้องคำนึงถึงการดำเนินการเพื่อกระตุ้นใ้บุคคลเฝ้าหาความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจและสร้างสมรรถนะในการเรียนรู้โดยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันได้ด้วยตนเองในทุกเวลาอย่างรู้เท่าทัน และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้โดยง่ายในเวลาทีตนสะดวกโดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร

รูปแบบที่ 2 การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัดของตน การประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม หรือเพื่อประโยชน์แห่งความรอบรู้ของตน ซึ่งมีแนวทางดำเนินการต้องคำนึงถึงการดำเนินการเพื่อกระตุ้นใ้บุคคลทุกช่วงวัยทุกอาชีพเฝ้าเรียนรู้หรือฝึกฝนในเรื่องที่ตนถนัดหรือสนใจ เพื่อการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สำหรับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การดำเนินชีวิตอย่างผาสุก หรือการร่วมกันพัฒนาชุมชนของตน ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือหรือร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งได้มีการศึกษารูปแบบการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพรูปแบบปกติวิถีใหม่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตลาดพร้าว พบว่า การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพรูปแบบปกติวิถีใหม่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตลาดพร้าว มี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศของสถานที่ และด้านการวัดและประเมินผล (Napatphob Thongruen and Den Chaneuatiyoung, 2022)

รูปแบบที่ 3 การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ มีเป้าหมายเพื่อจัดการเรียนรู้ใ้แก่ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษา หรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในสถานศึกษา หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร หรือไม่มีหน่วยงานอื่นใดไปดำเนินการ เพื่อให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน เพื่อให้ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศักยภาพของผู้เรียนโดยต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยปรับอายุและระยะเวลาที่กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของผู้เรียน โดยจะต้องมีระบบแนะแนวการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทราบล่วงหน้าหรือวางแผนการศึกษาของตนด้วย ซึ่งมีแนวทางดำเนินการ ต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ซึ่งมิได้ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาไม่ว่าด้วยเหตุใด เพื่อให้ได้รับคุณวุฒิระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านสามัญศึกษาหรืออาชีวศึกษา วิธีการจัดการเรียนรู้และการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของโลกและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดหรือความสนใจของตน โดยวิธีการและหลักสูตรเป็นไปตามที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้และสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ร่วมกันกำหนด การประเมินผลเพื่อให้ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาให้ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อใช้กับผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม ต้องไม่ใช่วิธีการทดสอบความรู้ในทาง

วิชาการแต่เพียงด้านเดียวร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อจัด ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้ซึ่งได้รับคุณวุฒิระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านสามัญศึกษาหรืออาชีวศึกษาเพื่อให้ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกรณีเด็กเข้ารับการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับกับหน่วยการเรียนรู้ตามกฎหมายนี้ ให้ถือว่าผู้ปกครองได้ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับแล้ว

รูปแบบที่ 4 รูปแบบอื่น ซึ่งกรมส่งเสริมการเรียนรู้อาจจัด ส่งเสริมหรือสนับสนุนการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

บทบาทและหน้าที่ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ มีสถานะเป็นสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนาจความสะดวก และแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบลและศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ ทั้งในด้านวิชาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัด โดยมีหน้าที่และอำนาจในการประสาน สนับสนุน และร่วมมือ หรือมอบหมายให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ และทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ของตำบลอันเป็นที่ตั้งของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอหรือตำบลใกล้เคียงตามที่อธิบดีกำหนด และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีมอบหมาย และสำหรับหน่วยจัดการเรียนรู้อื่นจะมีสถานะเป็นสถานศึกษา ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ในกรณีจำเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอจะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้น ณ ที่ใดที่เห็นสมควรหรือตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดก็ได้ และจากการศึกษาองค์ประกอบการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เพื่อการเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า องค์ประกอบการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเพื่อการเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตประกอบด้วย 18 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การบริหารจัดการงบประมาณ 3) การบริหารบุคลากร 4) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 5) การบริหารการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การนิเทศติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน 7) การบริหารวิชาการ 8) การบริหารจัดการ 9) การบริหารการสร้างแรงจูงใจ 10) การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน 11) การจัดตั้งศูนย์กลางการประสานเครือข่าย 12) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 13) การบริหารจัดการหลักสูตร 14) การจัดการด้านเศรษฐกิจพอเพียง 15) การประกันคุณภาพสถานศึกษา 16) การบริหารการเปลี่ยนแปลง 17) การควบคุมภายในสถานศึกษา 18) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเพื่อการเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตพบว่า ผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเพื่อการเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจำนวน 18 องค์ประกอบโดยองค์ประกอบที่มีความโดดเด่น มีความเข้มแข็งสามารถเสริมยุทธศาสตร์ในการนำไปใช้ประโยชน์ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน การจัดตั้งศูนย์กลางการประสานเครือข่าย การจัดกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการด้านเศรษฐกิจพอเพียง และการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Chouydamrong S., 2015)

จากข้อมูลที่กำลังมาข้างหน้าแสดงให้เห็นว่าศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอมีจุดเด่นที่สามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยองค์ประกอบการบริหาร 18 องค์ประกอบ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักการและแนวคิดของต้นแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นโครงการห้องเรียนสีเขียว โรงเรียนอีโคสคูล สำนักงานสีเขียว หรือการดำเนินการตามแนวทางโครงการสนับสนุนกิจกรรมลดก๊าซเรือนกระจก ผนวกเข้ากับแนวคิดของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยการแปลงแนวทางและเป้าหมายของนโยบายตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนนโยบายของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง พร้อมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน บุคลากร และการบริหารทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าประสงค์ของนโยบายที่กำหนด

สรุปองค์ความรู้

บทความนี้ได้นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจากยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้นำเสนอผลการศึกษาวรรณกรรมพร้อมทั้งแสดงถึงความเชื่อมโยงของแผนทั้ง 3 ระดับ รวมทั้งบทบาทของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต่อการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ได้ศึกษางานวิจัยเพื่อรวบรวมองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเพื่อสนับสนุนค่าเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ เช่น การนำเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง ภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (18) ประเด็น การเติบโตอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผ่านแผนการศึกษาแห่งชาติ มากำหนดเป็นนโยบายของกรมส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดไปยังกรมส่งเสริมการเรียนรู้ระดับจังหวัด และกรมส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อให้หน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์เพื่อกำหนดเป็นนโยบายขยายผลสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น นโยบายการคัดแยกขยะในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนร่วมทำกิจกรรมคัดแยกขยะเพื่อนำไปรีไซเคิลตามประเภท ประกอบด้วย กระดาษ พลาสติก อลูมิเนียม เหล็ก โลหะผสม และแก้ว มีการตรวจวัดน้ำหนักขยะและบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งข้อมูลขยะรีไซเคิลที่จัดเก็บสามารถนำไปคำนวณและแปลงค่าเป็นปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้เป็นกิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (kgCO_2eq) ซึ่งหลักฐานเชิงประจักษ์ดังกล่าวสามารถนำไปขอรับการรับรองผลการประเมินปริมาณการลดก๊าซเรือนกระจก ภายใต้โครงการสนับสนุนกิจกรรมลดก๊าซเรือนกระจก (Low Emission Support Scheme: LESS) จากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) สามารถถอดแตรองค์ความรู้และการปลูกฝังกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ อันเป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติจริงและพร้อมที่จะเข้าไปมีบทบาทในการป้องกัน ฟื้นฟู รักษา และใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนภายใต้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งกิจกรรมดังกล่าวยังสามารถวัดผลลัพธ์ในเชิงพื้นที่ตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศได้

ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการนำนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกรมส่งเสริมการเรียนรู้สามารถถ่ายทอดไปสู่ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอและเกิดการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่สะท้อนผลลัพธ์ไปสู่ส่วนกลางได้อย่างเป็นรูปธรรม

References

- Department of Environmental Quality Promotion. (n.d.). Eco - School Guideline. Retrieved November 29, 2023, from <https://eservice.dcce.go.th/storage/Media/C202109015274.pdf>.
- Department of Environmental Quality Promotion and Mahidol University. (n.d.). Environmentally Friendly Office Standards (Green Office Standard). Retrieved from https://secretaryscience.mju.ac.th/wtms_documentDownload.aspx?id=NDQwODc=
- Department of Learning Encouragement. (2023). Nonformal And Informal Education Centre Renu nakhon Distric,.
- Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT). (2022). Green School Assessment 2022. Retrieved April 29, 2022, from <https://gls.egat.co.th/activities/62>.
- Ernest R. Alexander. (1985). Interorganizational Coordination: Theory and Practice. Journal of Planning Literature, 19(9), 23-28.
- Greenhouse Gas Mitigation Mechanism. (2016). What is LESS? Retrieved June 16, 2016, from <https://ghgreduction.tgo.or.th/th/about-less/about-less1.html>
- Napatphob Thongruen and Den Chaneuatiyoung. (2022). THE DEVELOPMENT OF NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION OF LATPHRAO COUNTY MANAGEMENT MODEL ACCORDING TO NEW NORMAL. Journal of MCU Buddhapanya, 7(4), 265-277.
- Office of Education Council. (2017). Thailand education scheme in brief (2017-2036).
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2023). Environmental quality situation report 2023. Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning.
- Office of the Basic Education Commission. (2021). Writing projects that are consistent with the national strategy and the XYZ Model,.
- Office of the Education Council. (2019). Guide to using the educational and awareness model on biodiversity to students at the primary school level Secondary education and community. PRIKWARN GRAPHIC CO.,LTD: Office of the Education Council,.

- Office of the National Economics and Social Development Council. (2018). Master Plan under National Strategy. Access from: <http://nscr.nesdc.go.th/mastr-plan61-65/>
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2022). THE 13TH NATIONAL ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PLAN (2023-2027). Access From: <http://nscr.nesdc.go.th/nesdp/>
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2022). Manual for preparing a 3rd level plan and proposing a 3rd level plan in the area of action plans... to the Cabinet,. Access Date: March 2022,
- Jongkaijak P. (2020). DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM TO ENHANCE THE ABILITY OF CREATIVE WAASTE MANAGEMENT BY USING DESIGN THINKING. Nakhon Lampang Buddhist Colleges Journal, 9(2), 152-166.
- Putt, T. and Springer, K. (1989). Policy research: Concepts, methods, and applications. New York: Prentice- Hall.
- Quade, R. (1982). Analysis for public decisions. New York: North-Holland, Inc.
- Rattikorn Somsombut. (2020). The Model to Promote the Environmental Education for Sustainable Development in private vocational colleges. Degree of Doctor of Philosophy Dhurakij Pundit University,
- Royal Thai Government Gazette. (2018). national strategy (2018 – 2037).
- Chouydamrong S. (2015). DISTRICT NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION CENTER LIFELONG EDUCATION CENTER ADMINISTRATION. Doctor of Philosophy Program in Educational Administration Silpakorn University,
- Kenaphoom S. (2019). Public Policy Implementation Process. Saeng-Isan Academic Journal, 16(1), 243-260.
- Chandarasorn V. (2019). Putting Thailand's National Strategy into Action,.
- Kaewurai W, e. a. (2020). Developmental Education Guidelines for Environmentally Friendly Growth,. Social Sciences Research and Academic Journal, 15(2), 42-56.
- Busarakam W and Rasisvai P. (2019). GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE NATIONAL STRATEGY FOR 20 YEARS, BUENG KAN PROVINCE. in Paper presented at the 2nd National Academic Conference on Humanities and Social Sciences "Humanities and Social Sciences Innovation creates society".

